

**Geachte leden der Gedeputeerde Staten,
Geachte leden van Interprovinciale werkgroep Wolf,**

Gebietskommisje Wolf (Fryslân), Gebiedscommissie preventie wolvenschade Drenthe en afgevaardigde stakeholders uit provincie Groningen, hebben gezamenlijk de ambtelijke conceptversie van het Wolvenplan 2025 bestudeerd. In oktober 2022 hebben wij ook een ‘noordelijke’ reactie gegeven op een tussentijds product binnen het actualisatieproces van het interprovinciaal wolvenplan¹. Wij constateren dat onze aandachtspunten te beperkt zijn verwerkt in het voorliggende stuk. Wij vinden dat een aantal onderwerpen in het conceptplan meer aandacht nodig hebben en/of dat er andere bestuurlijke keuzes gemaakt moeten worden. Wij willen dat met deze brief onder uw aandacht brengen. Zodat u dit, in interprovinciaal verband, ter overweging mee kunt nemen voordat de provincies zich conformeren aan de beleidsmatige lijn van het Wolvenplan 2025.

Wij gaan in deze brief in op vier onderwerpen die voor ons belangrijk zijn en dichtbij het doel van de gebiedscommissies liggen, namelijk het adviseren en voorlichten over preventie van wolvenschade richting dierhouders.

1. Vergoeding voor arbeid, beheer en onderhoud

Dierhouders moeten veel inspanning plegen om hun landbouwhuisdieren tegen wolvenaantallen te beschermen. Met de aanschaf van kostbare wolfwerende maatregelen is het namelijk nog niet gedaan. Het gaat daarbij om het plaatsen en herplaatsen, maar ook om het beheren en onderhouden van, in vele gevallen, honderden meters aan wolfwerende rasters. Deze rasters moeten regelmatig geïnspecteerd worden op gebreken en de begroeiing onder de rasters moet regelmatig weggemaaid worden om stroomverlies via de onderste draad te voorkomen. Daarnaast neemt door wolfwerende maatregelen de hoeveelheid arbeid nog meer toe omdat verplaatsing van landbouwhuisdieren zowel binnen een dag, maar ook binnen een aantal dagen, noodzakelijk is. Denk hierbij aan de noodzaak voor nachtkralen en grootschalige beweiding.

Deze arbeidskosten drukken zwaar op de begroting. We zien dat ondernemers stoppen of dat de dieren binnen gehouden worden. Dit zijn onwenselijke ontwikkelingen. Veehouders krijgen bijvoorbeeld een vergoeding voor weidemelk, die ze kwijt raken als ze vee binnen houden. Deze dierhouders hebben perspectief nodig. Alleen subsidie verstrekken voor de aanschaf van wolfwerende rasters is niet voldoende. Er zijn ook financiële middelen nodig voor de compensatie van de arbeidskosten. Mogelijk bieden de in het wolvenplan beschreven “wolf-fencing teams” uitkomst in enkele situaties. Maar een vergoeding voor arbeid, beheer en onderhoud is voor een groot deel van de dierhouders nodig om financieel overeind te blijven in wolvengebied. Deze vergoedingen zijn ook een belangrijke voorwaarde om draagvlak te krijgen om wolfwerende maatregelen te nemen. Conform de insteek van het Wolvenplan 2024, gaan wij er vanuit dat daar middelen beschikbaar voor komen.

¹ U kunt dit stuk terugvinden via de volgende link:
https://cuatro.sim-cdn.nl/fryslan/uploads/noordelijke_reactie_ipo_wolvenplan.pdf

2. Schadecompensatie alleen bij genomen preventiemaatregelen

In het concept wolvenplan is aangekondigd dat dierhouders in wolvengebied preventieve maatregelen moeten hebben getroffen om voor een tegemoetkoming van wolvenschade in aanmerking te komen. In theorie is dit een verdedigbaar standpunt. In de praktijk geeft dit echter problemen. Wij zijn ons ervan bewust dat er een verantwoordelijkheid ligt bij de dierhouder om doormiddel van preventie een wolvenaantal af te wenden. Wij zijn een voorstander van het stimuleren in plaats van verplichtingswijs opleggen van preventie. Naar onze mening heeft dit een grote impact op een deel van de dierhouders, zoals bijvoorbeeld bij schapenhouders van grootschalige beweidingsbedrijven of rundveehouders. Deze groep is, binnen de huidige mogelijkheden, namelijk niet in staat om aan deze eis te voldoen. Ook om natuurbegrazing toe te kunnen passen in wolvengebied zijn er uitdagingen. Dit gaat niet alleen over het nemen van wolfwerende maatregelen maar ook over de samenstelling en het gedrag van de kuddes om weerbaar te zijn tegen aanvallen van de wolf.

Binnen de conceptversie van het wolvenplan wordt niet duidelijk welke situatie in aanmerking komt voor de uitzondering. Het gaat hierbij om de volgende formulering: *“De wolvenaantal vindt plaats binnen een provinciaal aangewezen wolvengebied, maar het is redelijkerwijs niet mogelijk om preventieve maatregelen te treffen. De (on)mogelijkheid om de maatregelen te treffen wordt beoordeeld door BIJ12.”* Kernpunt is het woord ‘redelijkerwijs’. Onduidelijk is wat er mee wordt bedoeld. Als natuurlijke omstandigheden het redelijkerwijs onmogelijk maken, is dat in onze ogen te beperkt. Zoals bij punt 1 al genoemd, is zonder vergoeding voor aanschaf, arbeid, beheer en onderhoud het voor bepaalde bedrijven onmogelijk om aan deze voorwaarde te voldoen. Wij vragen u om te beschrijven wat precies de uitgangspunten van BIJ12 zijn bij deze beoordeling.

3. Faunaschade Preventiekit en technische normering

Wij ervaren dat er nog te veel onduidelijkheid is over de normen van de Faunaschade Preventiekit (FPK) Wolven. In 2023 is in Zwolle een bijeenkomst geweest met de wolvenconsulenten en taxateurs uit heel Nederland. Er zijn toen zaken besproken die tot verbetering zouden moeten leiden. In de praktijk zien we nog steeds onduidelijke beschrijvingen en zijn wij kritisch over de praktische uitvoerbaarheid en haalbaarheid van de gestelde normen. In Nederland hebben we nog maar relatief kort te maken met de wolf. Er is onvoldoende kennis over de plaatsing en materiaalkeuze van wolfwerende rasters. Ook is er niet voldoende kennis over de impact op de bedrijfsvoering van dierhouders en op de omgeving. Wij adviseren om een groep van specialisten mee te laten denken over de eisen van de FPK. Deze groep kan ook vragen uit het veld beantwoorden. Daarnaast vragen wij trainingen over het wolfwerend rasteren aan dierhouders en stakeholders aan te bieden en innovatie aan te moedigen.

4. Interventierichtlijn situatie wolf-vee

In het afgelopen jaar zijn meerdere malen landbouwhuisdieren aangevallen die achter een wolfwerend raster stonden. Uit deze situaties bleek dat de interventierichtlijn wolf-vee niet opgevolgd kon worden. Wij ervaren dat de juridische werkelijkheid niet overeenkomt met de praktijk. Interventies die op papier uitgevoerd moeten kunnen worden, worden vanwege juridische en praktische onhaalbaarheid niet verricht. Met de nu voorliggende interventierichtlijn wolf – vee wordt ook geen perspectief geboden aan de dierhouders. Herders van gescheperde schaapskuddes zien bijvoorbeeld onvoldoende handelingsperspectief binnen deze interventierichtlijn. Zij voelen zich niet erkend in de omschreven situaties. Het vertrouwen in de overheid wordt hier mee geschaad. Wij zien graag een snelle ontwikkeling van werkbare interventierichtlijnen.

Tot slot

Dit zijn de vier belangrijkste onderwerpen die wij aan u voor willen leggen. Wij danken u vriendelijk voor het lezen van onze adviezen. Enkele stakeholders hebben er voor gekozen om vanuit hun eigen belangenorganisatie een aanvullende reactie op te stellen. Voor de volledigheid zenden wij deze ontvangen adviezen separaat toe.

Wij willen u nog meegeven dat communicatie een punt van aandacht blijft. Meer voorlichting over de beleving van veiligheid, ook voor algemeen publiek, en transparantie bij incidenten kunnen een belangrijke rol spelen bij maatschappelijk draagvlak en het werk van de wolvencommissies. Het rapport 'Samen leven met wolven in Nederland' uit mei 2024 van de Raad voor Dierenaangelegenheden kan hierbij dienen als uitgangspunt.

Uiteraard zien wij graag de resultaten van onze advisering terug in de definitieve versie van het Wolvenplan 2025.

Namens de gebiedscommissies Fryslân en Drenthe, en afgevaardigde stakeholders van Groningen,

Harry Oosterman

Voorzitter Gebiedscommissie preventie wolvenschade Drenthe

Voorzitter Gebietskommisje Wolf (Fryslân)

De Gebietskommisje Wolf (Fryslân) en de Gebiedscommissie preventie wolvenschade Drenthe bestaan uit vertegenwoordigers van de veehouderij, terreineigenaren en gemeenten. Beide staan onder voorzitterschap van Harry Oosterman:

Fryslân

- Vereniging van Friese Gemeenten
- Boerennatuur Fryslân
- LTO-Noord/vakgroep schapenhouderijen
- Schaapherder en eigenaar Natuurlijk Beheer
- Nederlandse Fokkersvereniging Het Drentse Heideschaap
- Terrein beherende organisaties

Drenthe

- LTO-Noord (schapenhouders en rundveehouderij)
- Vereniging Gescheperde Schaapskudden Nederland
- Stichting Beheer Platform kleinschalige schapen- en geitenhouders
- Stichting Behoud Drentse schaapskuddes
- Terrein beherende organisaties
- Vertegenwoordiger paardenhouders

Groningen

In Groningen zijn geconsulteerd:

- LTO-Noord
- Terreinbeherende organisaties (gereageerd)

